

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2024

Klára Koucká

Univerzita Pardubice
Fakulta Filosofická

Ahmadíja Muslimský Spolek v České republice.
Historie, současné priority a oblasti působení.
Bakalářská práce

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Klára Koucká**
Osobní číslo: **H21278**
Studijní program: **B0221A100008 Religionistika**
Specializace: **Religionistika**
Téma práce: **Ahmadíja Muslimský Spolek v České republice. Historie, současné priority a oblasti působení.**
Zadávací katedra: **Katedra filosofie a religionistiky**

Zásady pro vypracování

Tato bakalářská práce se zabývá náboženským hnutím Ahmadíja Muslimský Spolek v České republice. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a výzkumnou. V teoretické části se práce zabývá postavením nových náboženských hnutí v moderní společnosti, konkrétně v České republice. Dále popisuje vznik a historii hnutí Ahmadíja, včetně rozšíření do světa a působení v České republice. Ve výzkumné části této bakalářské práce bude předložen závěr terénního výzkumu vedeným kvalitativní metodou mezi vyznavači tohoto náboženského hnutí v České republice. Součástí práce je rovněž představení emického pohledu členů spolku na jejich členství a víru.

Rozsah pracovní zprávy:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Ahmadíja Muslimský Spolek Česká republika [informační brožura společnosti, s.l.: s. d.]
- Bečka, J., a Mendel, M., *Muslimská komunita v České republice: identita, integrace a diskriminace*. Praha: Univerzita Karlova, 1991.
- Dawson, L. L., (ed.). *Cults and New Religious Movements*. Oxford: Blackwell Publishing, 2003.
- El-wakil, A., (ed.). *Handbook of Islamic Sects and Movements*. Cambridge: Cambridge University Press, 2020.
- Hendl, J., 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál.
- Hendl, J., *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008.
- Mendel, M., a Bečka J., *Islám a české země*. Praha: Votobia, 1998.
- Mendel, M., Ostránský B., a Rataj T., *Islám v srdci Evropy*. Praha: Academia, 2007.
- Mírzá ghulám ahmad., (2003). *Filosofie učení islámu*. Nakladatelství Islám. 163 stran.
- Nešpor, Z. R., (2004). *Ústřední vývojové trendy současné české religiozity*. In Z. N. Nešpor (Eds.), *Jaká víra?: Současná česká religiozita/spiritualita v pohledu kvalitativní sociologie náboženství*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky
- Partridge, Ch., (ed.) 2006. *Encyklopedie nových náboženství: nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spiritualita*. Praha: Euromedia Group – Knižní klub.
- Reichel, J., 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada.
- Soukup, M., 2014. *Terénní výzkum v sociální a kulturní antropologii*. Praha: Karolinum.
- Štampach, I., *Přehled religionistiky*. Praha: Portál, 2008.
- Topinka, D., (ed.). *Muslimové v Česku: etablování muslimů a islámu na veřejnosti*. Brno: Barrister & Principal, 2016.
- Toušek, L., a kol. *Kapitoly z kvalitativního výzkumu*. Plzeň, 2015.
- Václavík, D., (2007). *Sociologie nových náboženských hnutí*. Brno: Masarykova univerzita.
- Vojtíšek, Z., 2004. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice*. Praha: Portál.
- Vojtíšek, Z., 2007. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. Praha: Beta Books.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Lukáš De La Vega Nosek, Ph.D.

Katedra filosofie a religionistiky

Datum zadání bakalářské práce:

31. března 2023

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. června 2024

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.

děkan

Mgr. Ondřej Krása, Ph.D.

vedoucí katedry

Prohlašuji:

Práci s názvem Ahmadíja Muslimský Spolek v České republice. Historie, současné priority a oblasti působení jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 15.06.2024

Klára Koucká, v.r.

PODĚKOVÁNÍ

Tímto děkuji vedoucímu mé bakalářské práce ThLic. Lukášovi de la Vega Noskovi, Ph.D. za jeho trpělivý přístup, cenné rady a čas, který mi věnoval v průběhu zpracování bakalářské práce. Významné poděkování rovněž náleží zástupci muslimského spolku Ahmadíja v České republice.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá náboženským hnutím Ahmadija Muslimský Spolek v České republice. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a výzkumnou. V teoretické části se práce zabývá postavením nových náboženských hnutí v moderní společnosti, konkrétně v České republice. Dále popisuje vznik a historii hnutí Ahmadija, včetně rozšíření do světa a působení v České republice. Ve výzkumné části této bakalářské práce bude předložen závěr terénního výzkumu vedeným kvalitativní metodou mezi vyznavači tohoto náboženského hnutí v České republice. Součástí práce je rovněž představení emického pohledu členů spolku na jejich členství a víru.

KLÍČOVÁ SLOVA

Ahmadija, muslimský spolek, náboženství, Česká republika, nová náboženská hnutí, terénní výzkum, emický pohled

TITLE

Ahmadiya Muslim Association in the Czech Republic. History, current priorities and areas of action

ANNOTATION

This bachelor's thesis addresses the religious movement of the Ahmadiyya Muslim Community in the Czech Republic. The thesis is divided into two parts: theoretical and empirical. In the theoretical section, the work explores the role of new religious movements in modern society, specifically in the Czech Republic. It also describes the emergence and history of the Ahmadiyya movement, including its global expansion and activities in the Czech Republic. In the empirical section, the thesis presents the findings of field research conducted through qualitative methods among adherents of this religious movement in the Czech Republic. This will include an exposition of the emic perspective of the members of the community regarding their membership and faith.

KEY WORDS

Ahmadiyya, muslim Community, religion, Czech Republic, new religious movements, field research, emic perspective

OBSAH

ÚVOD.....	10
1 Terminologie	12
1.1 Islám v České republice	12
1.1.1 Vývoj a budování mešit v České republice	14
1.1.2 Začleňování muslimů do většinové společnosti v České republice.....	16
1.2 Nová náboženská hnutí v České republice	17
2 Teoretická část.....	19
2.1 Ahmadija muslimský spolek v České republice	20
2.1.1 Historický kontext.....	20
2.1.2 Současné priority a oblasti působení	22
2.1.3 Organizační struktura a činnost spolku.....	23
3 Praktická část.....	24
3.1 Metodologie	24
3.2 Cíl výzkumu a výzkumné otázky.....	25
3.2.1 Historie AMS v České republice	26
3.2.2 Organizační struktura a aktivity.....	27
3.2.3 Současné priority	27
3.2.4 Oblasti působení AMS v České republice	28
3.2.5 Identita členů AMS v České republice	29
3.3 Průběh rozhovorů.....	30
3.4 Výsledky výzkumu u respondentů.....	31
3.5 Shrnutí výzkumných otázek.....	32
3.5.1 Výzkumná otázka č. 1	33
3.5.2 Výzkumná otázka č. 2.....	33
3.5.3 Výzkumná otázka č. 3.....	34
3.5.4 Výzkumná otázka č. 4.....	35
3.5.5 Výzkumná otázka č. 5.....	35
ZÁVĚR	36
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	38
PŘÍLOHY	40

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

NNH – Nová náboženská hnutí

AMS – Ahmadíja muslimský spolek

ÚVOD

Tato bakalářská práce s názvem *Ahmadíja Muslimský Spolek v České republice. Historie, současné priority a oblasti působení* se zaměřuje na zajímavou oblast spjatou s islámem, specificky na působení a práci muslimského spolku Ahmadíja v České republice.

Struktura této práce se zakládá na přístupu teoretickém a praktickém. V teoretické části jsem vystupovala z dostupné literatury, týkající se islámu v České republice, a současně jsem se zaměřila na anglicky psanou literaturu, která se věnuje muslimského spolku Ahmadíja. V praktické části výzkumu jsem aplikovala metody výzkumu, abych dobře popisovala působení spolku v České republice a abych byla schopná nalézt a ověřit předběžné informace, zdali Ahmadíju zařadit do nových náboženských hnutí anebo do islámu. Tento postup jsem aplikovala také proto, abych získala hlubší porozumění zkoumané otázce. Hlavní badatelskou otázkou této práce je: Jaká je historie, současné priority a oblasti působení Ahmadíjského muslimského spolku v České republice a zdali lze Ahmadíju vnímat jako nové náboženské hnutí v rámci islámu či nikoli.

Struktura práce byla zvolena tak, aby systematicky vedla od obecných informací k více specifickým. Tento přístup začíná obecnými a teoretickými východisky, pokračuje popisem konkrétních témat a vyústí v konkrétní výsledky výzkumu. Tímto způsobem práce nejen představuje celkový kontext muslimského spolku Ahmadíja v České republice, ale také poskytuje jasný a ucelený pohled na jeho historii, současné priority a oblasti působení.

Teoretická část bakalářské práce se nejdříve věnuje popisu islámu v České republice a následně vymezení termínu nová náboženská hnutí. Tyto pojmy jsou úzce spojeny s muslimským spolkem Ahmadíja, a proto je vysvětlení těchto pojmů nezbytnou součástí této práce. V rámci termínu nová náboženská hnutí je v této práci věnována pozornost jeho obecnému významu a následně přiblíží charakteristické rysy, které tato hnutí typicky vykazují.

Praktická část práce je založena na metodologii rozhovoru a zúčastněného pozorování, což jsou metody sběru dat, používané například v sociálních vědách. Tento výzkumný postup slouží k porozumění a analýze subjektivních názorů, postojů, zkušeností a emocí respondentů a umožňuje získat detailní pohled na zkoumanou oblast. Hlavním cílem rozhovorů bylo porozumět komplexnímu kontextu zkoumaných otázek a podrobně objasnit hlediska a motivace jednotlivých účastníků. Zpravidla byly rozhovory prováděny pomocí polostrukturovaných

nebo strukturovaných rozhovorů, kdy výzkumník pokládá konkrétní otázky a zaznamenává odpovědi respondentů. V této práci jsem zvolila metodu zúčastněného pozorování a polostrukturovaného rozhovoru s předsedou muslimského spolku Ahmadíja v České republice. Díky této metodě bylo možné objasnit současnou situaci tohoto spolku v České republice. Zaměřuje se především na jeho cíle, historii, současné priority, aktivity a oblasti působení.

Cílem této bakalářské práce je poskytnout komplexní informace o muslimském spolku Ahmadíja (dále jen „AMS“) v České republice, a to především o jeho historii, současných prioritách a oblastech působení. Práce se rovněž zaměřuje na to, jak AMS v České republice propojuje svou víru s každodenním životem a jaký je jeho vztah k ostatním náboženským a multikulturním organizacím v zemi. Dalším cílem práce je objasnit vliv a důležitost muslimského spolku Ahmadíja v České republice, jak pro samotné muslimy, tak pro celou společnost a nalézt odpověď pro položenou badatelskou otázku. Výsledky této práce by měly přispět k lepšímu pochopení AMS jako náboženské organizace a k celkovému poznání islámu v České republice.

1 Terminologie

Klíčové je nejprve definovat a vymezit pojmy, které jsou zásadní pro tuto práci a bezprostředně se dotýkají hlavního tématu. Tato kapitola začíná zaměřením se na islám v České republice, přičemž popisuje jeho historii a oblasti působení v českém kontextu a následně se koncentruje na nová náboženská hnutí obecně (dále „NNH“), kdy se bude práce věnovat tomuto termínu obecně.

Zahrnuji zde klíčové pojmy a termíny používané při studiu islámu v kontextu České republiky. Do této části také včleňuji definice a vysvětlení důležitých termínů spojených s historií islámu v České republice, vývojem muslimské komunity v zemi, kulturními a náboženskými aspekty islámu a také klíčové pojmy týkající se integrace muslimů do české společnosti. Tato sekce má poskytnout základní povědomí o klíčových pojmech, které budou dále diskutovány v textu.

1.1 Islám v České republice

Historie islámu v českých zemích sahá až do 9. století, kdy byzantští bratři sv. Cyril a sv. Metoděj přinesli první informace o této náboženské víře. Záznamy o životě sv. Cyrila ukazují, že měl kontakt s islámem během svého studia v Konstantinopoli a misíí mezi Araby. Tyto příběhy obsahují i pasáže z Koránu a informace o proroku Muhammadovi, který respektoval postavu Ježíše Krista a jeho neposkvrněné početí.¹ V období Velké Moravy existovaly obchodní styky s muslimskými oblastmi, jak naznačují archeologické nálezy islámských mincí na českém území. Ovšem tento obchod nebyl pravděpodobně příliš rozsáhlý. První písemná zmínka o českých zemích v islámských pramenech pochází ze 10. století. Obchodník Ibráhím Ibn Ja'kúb se v té době psal Zprávu o městě Praze, kterou napsal po své návštěvě kolem roku 965. O pravosti tohoto textu však panuje mezi historiky nejistota a názory se liší.²

První informace o islámu v českých pramenech se objevily v období křížových výprav, kdy se česká vojska pod vedením knížete Vladislava II. zúčastnila křížových výprav, které poskytly stručné kronikářské zápisky a zahrnovaly i první zmínky o islámském světě v české literatuře. V období vrcholného středověku se začaly v české literatuře častěji objevovat obrazy

¹ Mendel, M., a Bečka J., *Islám a české země*. Praha: Votobia, 1998.

² Mendel, M., Ostránský B., a Rataj T., *Islám v srdci Evropy*. Praha: Academia, 2007.

muslimských zemí a tradic, často v podobě překladů zahraničních děl, zejména románů a legend. Tyto literární díla často přispívala k negativnímu vnímání islámu, zobrazující muslimy jako bezbožné barbary, čímž zdůrazňovala kontrast s křesťanskými svěťci a misionáři. Přestože kronikářské zprávy ukazují, že čeští věřící vykonávali náboženské poutě do Jeruzaléma již od 11. století, první české cestopisy o těchto poutích se objevily až ve 15. století.³

Významnou postavou, která přiblížila českému lidu život a kulturu muslimského světa, byl Václav Budovec z Budova, který se jako člen císařského poselstva vydal k sultánovu dvoru. Během tohoto pobytu studoval kulturu, jazyk a zahraniční politiku islámské říše. Po návratu napsal polemiku s názvem *Antialkorán*, ve které srovnával islám s křesťanstvím. Tato kniha existuje ve dvou edicích, přičemž ta první vykazuje spíše vlažný přístup kritiky islámu, což vyvolalo podezření, že Václav Budovec mohl s islámem sympatizovat. Ve druhé variantě *Antialkoránu* Václav Budovec kritizuje projevy muslimské víry.⁴

Na začátku 19. století byl vytvořen prostor pro publikaci dalších poznatků o islámu. Témata se rozšířila na úvahy o Koránu a překlady jeho částí. Celkový překlad Koránu do češtiny s výkladem několika súr se objevil v roce 1925. Zájem o východní kultury, včetně islámu, začal postupně růst od 19. století. Během 20. století doplňovala populární literatura s muslimskou tematikou vědecké a naučné publikace včetně pohádkových příběhů z islámského prostředí. Nicméně v posledních letech se výzkum této oblasti zvýšil a rozvinul, takže se situace pomalu mění a tato oblast se postupně stává více prozkoumanou. Tato skutečnost vychází z limitovaných výzkumů a omezenému počtu muslimských komunit, které se na českém území usadily. V roce 1934 byla ustanovena první Muslimská náboženská obec pro Československo. Tato obec měla být základem pro organizovanou muslimskou komunitu v Československu s centrálním sídlem v Praze u jejíhož zrodu stál tehdejší egyptský konzul Abd al-Hamída al-Bába, indický muslimský intelektuál Sajjid Hasan Mírzá a český publicista a konvertita k islámu Mohamed Abdallah Birkcius.⁵

V době protektorátu získala česká muslimská obec státní uznání. Po skončení druhé světové války však bylo toto uznání zrušeno Benešovými dekrety v roce 1945. Během války byla činnost muslimské obce narušena pronacistickými názory jejího tehdejšího předsedy a zakládajícího člena, Mohameda Abdallaha Birkcia. Činnost obce byla po válce dočasně pozastavena a M. A. Birkcius byl zatčen a odsouzen do vězení. Přestože se M. A. Birkcius za

³ Mendel, M., Ostránský B., a Rataj T., *Islám v srdci Evropy*. Praha: Academia, 2007.

⁴ Mendel, M., a Bečka J., *Islám a české země*. Praha: Votobia, 1998.

⁵ Mendel, M., Ostránský B., a Rataj T., *Islám v srdci Evropy*. Praha: Academia, 2007.

války angažoval ve prospěch propuštění několika tisíc muslimských zajatců z německých koncentračních táborů a není pravděpodobné, že by kolaboroval s nacistickým Německem, mnozí jej považují za odpovědného za osud Židů. M. A. Birkcius oficiálně odmítl podpořit jejich konverzi na muslimskou víru, což by je mohlo zachránit před Terezínem⁶

Po událostech z roku 1945 opustilo obec několik výrazných členů, například Jiří Bečka či Ivan Hrbek. Toto vedlo k výraznému útlumu aktivity obce. Situace se následně zhoršila po roce 1948. Docházelo k systematickému ignorování obce ze strany komunistických úřadů. Ignorování částečně vyhovovalo i samotné obci, neboť stále nesla podezření ze sympatií k nacismu.⁷ Obec podala žádost bez odpovědi o opětovnou registraci v období Pražského jara. Navzdory této žádosti obec setrvala v nečinnosti. Po srpnu 1968 se tato pasivita ještě prohloubila, jelikož téměř celé vedení obce emigrovalo.

1.1.1 Vývoj a budování mešit v České republice

Hlavním cílem bylo postavení mešity v Praze, získání registrace a uznání od československé vlády. Dalším bodem byla otázka muslimských pohřbů a sňatků, které muslimská obec chtěla spravovat a uzavírat podle islámského práva. V těchto záležitostech Ministerstvo vnitra odmítalo ustoupit. Státní uznání muslimské obce bylo nakonec uděleno až 18. prosince 1941, nicméně do té doby již formálně vykonávala náboženské obřady a ve věcech pohřbů a sňatků se řídila islámským právem šaría.⁸

První mešita byla postavena v Brně na ulici Vídeňská v roce 1998, a to po překonání počátečního nesouhlasu veřejnosti a námítky městského zastupitelstva. Původní snahy o výstavbu mešity na Dominikánském náměstí, jak informoval časopis „Hlas“, nebyly úspěšné.⁹ V roce 1999 byla otevřena modlitebna v Praze. První pokusy o zřízení mešity v Praze pocházejí již z dvacátých let 20. století, kdy se o tuto myšlenku zasazoval Orientální ústav. K 1. červnu 1928 se několik jeho pracovníků podílelo na sepsání Memoranda o nutnosti zřízení mešity v Praze jménem „Přípravného výboru pro stavbu mešity v Praze“. V memorandu se uvádí, že z důvodů mezinárodní zdvořilosti by hlavní město mělo mít mešitu.¹⁰

⁶ Mendel, M., a Bečka J., *Islám a české země*. Praha: Votobia, 1998. ISBN 80–7220-034-8.

⁷ Mendel, M., Ostřanský B., a Rataj T., *Islám v srdci Evropy*. Praha: Academia, 2007.

⁸ Mendel, M., Ostřanský B., a Rataj T., *Islám v srdci Evropy*. Praha: Academia, 2007.

⁹ „Zpráva o činnosti Ústředí muslimských náboženských obcí v ČSFR“, in: *Hlas* 6-12/1991, s. 4

¹⁰ Mendel, M., a Bečka J., *Islám a české země*. Praha: Votobia, 1998. s. 188-189

Od roku 1935 se muslimská obec aktivněji zapojila do snah o vybudování mešity. Avšak kvůli tomu, že obec nebyla uznána státem, nedostatku finančních prostředků a snad i kvůli nedostatku obezřetnosti (muslimská obec odmítla poslední jmenovanou lokalitu), se na žádném z těchto míst mešita nepostavila. Podobně neúspěšné byly i pokusy v osmdesátých letech, kdy byla nabídnuta možnost financování stavby mešity libyjským plukovníkem, avšak muslimská obec se do těchto jednání neangažovala.

Příznivější podmínky pro činnost české muslimské obce se vytvořily v roce 1989. Otázka možné výstavby první mešity na československém území se opět diskutována a centrum působnosti obce bylo přesunuto do Brna. V roce 1991 čeští muslimové znovu iniciovali proces registrace obce pod názvem Ústředí muslimských náboženských obcí v ČSFR. Ta však nebyla schválena, protože Ústředí odmítlo poskytnout úřadu církví seznam věřících spolu s jejich adresami. Až v roce 2004 ze strany české vlády dostalo Ústředí oficiální uznání a předsedou se stal Muhamed Ali Šilhavý, český konvertita. Po úmrtí M. A. Šilhavého se v roce 2009 stal předsedou Ústředí Muneeb Alrawi, původem z Iráku, který funkci vykonává dodnes. Dále v Brně a Praze v roce 2007 vznikly regionální muslimské obce.

Stanovit přesný počet muslimů žijících v České republice je velmi obtížné. Je však nutné zohlednit značný počet muslimů bez českého občanství, zejména studentů a podnikatelů, kteří zde pobývají na základě povolení k trvalému nebo dlouhodobému pobytu, a také těch, kteří se z různých důvodů ke své víře nepřihlásili. I když statistiky neuvádějí náboženskou příslušnost žadatelů o azyl, lze si udělat přibližnou představu na základě zemí jejich původu. Mezi prvními třiceti zeměmi s vysokým počtem žadatelů o azyl se nacházejí státy jako Egypt, Nigérie, Kazachstán, Kyrgyzstán, Irák a Turecko, tedy země s převážně muslimskou populací.¹¹

Je však důležité vzít v úvahu, že z některých muslimských zemí odcházejí především příslušníci menšinových náboženství, kteří se cítí perzekuováni. Další skupinu tvoří nelegální migranti, jejichž počet a původ lze jen odhadovat. Nejpravděpodobnější počet muslimů na českém území se pohybuje kolem 10 000. Podle výzkumu Tomáše Topinky, který se zabývá integračním procesem muslimů v české společnosti, žilo v roce 2005 v České republice přesně 11 325 muslimů. Téměř 98 % z nich se hlásí k sunnitské větvi islámu. Muslimové v ČR pocházejí

¹¹ Mendel, M., Ostránský B., a Rataj T., *Islám v srdci Evropy*. Praha: Academia, 2007.

celkem z 78 zemí, zejména z Iráku, Jemenu, Sýrie, Egypta, Libye, Tuniska, Bosny a Hercegoviny a Bulharska. Dvě třetiny z celkového počtu tvoří muži.¹²

V aktuálním stavu postavených mešit v České republice dle údajů z roku 2021 existuje v České republice více než 10 menších mešit a modliteben, které jsou součástí islámských centrálních obcí. Podle údajů zveřejněných Českým statistickým úřadem v roce 2021 žije v České republice přibližně 27 tisíc muslimů.¹³ Jedna z nejznámějších mešit v České republice je mešita v Praze-Kobylisích, která byla otevřena v roce 1998 po složitém procesu schvalování stavby. Další mešity či modlitebny se nacházejí například v Brně, Jihlavském kraji nebo Plzni. Islám v České republice v této době začíná mít významnější roli v sociálním a kulturním kontextu. Muslimské komunity v České republice se často setkávají s předsudky, stereotypy a neliberálními názory, které vedou k utváření negativního obrazu o islámu. V posledních letech se zvyšuje důraz na dialog mezi muslimskou komunitou a většinovou společností, stejně jako na integraci muslimů do české společnosti. Nejvýznamnější organizací zastupující muslimy v České republice je Ústředí muslimských obcí, které zastupuje všechny muslimy v zemi bez ohledu na to, ke které specifické muslimské komunitě patří. Tato organizace se snaží podporovat integraci muslimů v české společnosti a usnadňovat jejich duchovní a společenské potřeby. V posledních letech se objevují nové muslimské organizace, které se angažují v mezikulturním dialogu a integraci muslimů do české společnosti, jako je například AMS.¹⁴

1.1.2 Začleňování muslimů do většinové společnosti v České republice

Při snaze začlenit se do většinové společnosti mohou muslimové čelit čtyřem možným scénářům: marginalizace, asimilace, separace nebo integrace. Marginalizace znamená ztrátu etnické identity, při níž jedinec nezapadá do širší společnosti. Asimilace zahrnuje rovněž ztrátu etnicity, ale na rozdíl od marginalizace je spojena s postupným začleňováním a splýváním s majoritní kulturou. Separace je charakterizována odmítáním většinové společnosti a zachováním vlastní etnické identity. Integrace pak znamená, že jedinec si zachovává svou etnickou identitu, zatímco se postupně začleňuje do společnosti.¹⁵

¹² Topinka, T. *Integrační proces muslimů v České republice – pilotní projekt*. 2007. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/integrace_muslimu.pdf

¹³ Český statistický úřad [online]. 2021 [cit. 2024-06-01]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_lide

¹⁴ Topinka, D., (ed.). *Muslimové v Česku: etablování muslimů a islámu na veřejnosti*. Brno: Barrister & Principal, 2016.

¹⁵ Topinka, T., *Integrační proces muslimů v České republice – pilotní projekt*. 2007. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/integrace_muslimu.pdf

V České republice je marginalizace mezi muslimy vzácná, avšak nelze vyloučit její výskyt u budoucích generací muslimů žijících na našem území. Podle výzkumu Tomáše Topinky (2007) se separace týká převážně muslimských žen, které do České republiky přicestovaly, a je pravděpodobná také u menších etnických skupin. Tento fenomén se projevuje především v oblastech, jako je nošení šátků a stravovací návyky. Muslimové, kteří jsou integrováni, usilují o harmonizaci islámu s moderní dobou.¹⁶

V dnešní době se muslimská komunita v České republice aktivně angažuje při prezentaci a propagaci své kultury, např. organizací kulturních akcí, charitou, setkání a dalších aktivit, které pomáhají zvýšit zájem o islám v České republice. V posledních letech se ale objevuje také rostoucí počet konvertitů, kteří se rozhodli přijmout islám. V České republice tvoří jednu z největších muslimských komunit AMS v Praze. Ovšem další muslimské komunity se nacházejí i v dalších regionech, především v Brně a Ostravě.

1.2 Nová náboženská hnutí v České republice

Pro úvod do této problematiky je zásadní jasně definovat, co můžeme považovat za nová náboženská hnutí (dále jen „NNH“), co spadá do této kategorie a co je přesně zamýšleno, když mluvíme o „novém náboženství“. Termín nová náboženská hnutí se především odkazuje na náboženská hnutí a skupiny. Tento termín se začal více používat v šedesátých letech 20. století, pravděpodobně v reakci na rostoucí počet nových náboženských skupin v USA. I když jsou tato hnutí označována jako nová, což zdůrazňuje jejich relativně nedávný vznik, často zdůrazňují spojení s dávnými náboženskými tradicemi a považují se za pokračovatele původních náboženství. Nová náboženská hnutí jsou typická tím, že v rámci víry přebírají, kombinují praktiky a učení z různých historických a kulturních zdrojů. Právě tato různorodost dává těmto hnutím jejich charakteristický rys. Navzdory jejich odlišnostem jsou tato hnutí vnímána, jak samotnými stoupenci, tak širším společenstvím, jako alternativa k hlavním tradičním náboženstvím.¹⁷ Avšak jednotlivá hnutí, jako například Cao Dai, Scientologie a Církev létajícího špagetového monstra, jsou často velice rozdílná a na první dojem bychom řekli, že všechna nelze zařadit pod jeden termín se specifickou definicí. Existují ovšem určité

¹⁶ Topinka, T., *Integrační proces muslimů v České republice – pilotní projekt*. 2007. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/integrace_muslimu.pdf

¹⁷ Rubinstein, M., „New religious movement.“ In: *Encyclopaedia Britannica* [online]. [cit. 2023-11-04]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/new-religious-movement>

charakteristiky a prvky, které je spojují a opravňují jejich zařazení mezi nová náboženská hnutí. Tato hnutí se mohou podobat, ať už ve struktuře, organizaci nebo v percepci role duchovního vůdce. Je důležité zdůraznit, že zatímco některá hnutí splňují všechny uvedené charakteristiky nebo alespoň většinu z nich, u jiných hnutí můžeme pozorovat jen několik málo těchto prvků.

Socioložka v oblasti nových náboženských hnutí, Eileen Barker, poukazuje na to, že tato hnutí jsou často označována jako hnutí první generace (first-generation movements), což považuje za klíčový rys NNH. Tento pohled nám umožňuje identifikovat konverzi, případně konvertity, jako význačný prvek. Konvertité jsou členové hnutí, kteří se k němu přidali později v dospělosti a nebyli do něj narozeni. Tito členové prošli určitou transformací identity, která iniciálně zahrnuje dualistický pohled na svět a vysokou míru angažovanosti v rámci hnutí. Zároveň může být konvertitův vztah k okolní běžné společnosti charakterizován určitým distancováním.¹⁸

Další prvek, který je podstatný pro existenci jakéhokoli hnutí, včetně náboženských, je role vůdce. V případě NNH je vůdce označován jako charismatická autorita. Tento charismatický vůdce je vnímán jako osobnost, která je oddělená od běžných lidí. Jeho následovníci na něj pohlížejí s obdivem, vidí v něm někoho s neobyčejnými, výjimečnými nebo nadpřirozenými schopnostmi, které mohou mít až božský původ. Členové hnutí mají pocit, že jsou charismatické autoritě nějakým způsobem zavázáni a oddáni.¹⁹

Otázka, co přesvědčuje následovníky o tom, že jejich vůdce disponuje těmito výjimečnými schopnostmi, je klíčová. Lorne L. Dawson, odborník na sociologii náboženství, navrhuje, že charismatický vůdce klade důraz na potřeby svých následovníků, reaguje na ně a nachází pro ně řešení. Jeho projev může být expresivnější a emocionálněji založený ve srovnání s necharismatickými vůdci. Vůdce často také projevuje schopnost podstupovat určité oběti ve prospěch hnutí, což však často očekává i od svých členů. V neposlední řadě by se dalo říct, že charismatické autority jsou často velmi sebevědomé, odhodlané a cílevědomé. Avšak je třeba mít na paměti, že tato charakteristika není jednotná a může se různě projevovat v různých hnutích.²⁰

¹⁸ Bromley, D. G., „*The sociology of new religious movements*“. In: HAMMER, Rothstein, M., a O., (ed.). *The Cambridge Companion to New Religious Movements*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012, s. 14-15.

¹⁹ PROPHET, Erin. „Charisma and Authority in New Religious Movements“. In: TØLLEFSEN, Inga B. a James R. LEWIS, (ed.). *The Oxford Handbook of New Religious Movements: Volume II*. New York: Oxford University Press, 2016, s. 36-37.

²⁰ Dawson, L. L., „Psychopathologies and the attribution of charisma: A critical introduction to the psychology of charisma and the explanation of violence in new religious movements.“ *Nova Religio*. 2006, 10(2), 16-17.

Při analýze sjednocení hnutí hraje zásadní roli koncept milenialismu. Ačkoli tento prvek se netýká všech NNH, je stěžejním prvkem mnoha z nich. Mileniální očekávání zahrnuje v podstatě přesvědčení o konci současného světa a vzniku nového, který je často vyhrazen pouze pro vyvolené (členy hnutí). Hnutí očekávají nějaký zlom v lidské historii, a to v blízké budoucnosti (často s konkrétně stanovenými daty) a za účasti transcendentní síly.²¹ Různorodost NNH ztěžuje identifikaci společných charakteristik, přesto jsem se pokusila identifikovat základní prvky, které jsou klíčové.

2 Teoretická část

V této kapitole se zaměřím na teoretické základy, které poskytují rámec pro výzkum identity členů muslimského spolu Ahmadíja v České republice. Teoretická část je klíčovým prvkem této studie, protože umožňuje pochopit široký kontext, ve kterém jsou zkoumány náboženské a kulturní identity, a poskytuje potřebné nástroje pro analýzu získaných dat.

Nejprve se práce zabývá obecnými koncepty náboženské identity, jejími složkami a způsoby, jakými se formuje a vyvíjí v různých kulturních a sociálních kontextech. Dále se zaměřuje na teorie komunit a komunitní identity, které pomohou lépe pochopit, jak členství v náboženské komunitě, jako je AMS, ovlivňuje individuální i kolektivní identitu jejích členů.

Následně se práce zacílí na specifické teorie a literaturu týkající se Ahmadijského hnutí v islámu. Prozkoumá historický vývoj této komunity, její klíčové doktríny a odlišnosti od hlavního proudu islámu, což umožní lépe porozumět specifikům této náboženské skupiny a jejímu postavení v rámci širší islámské tradice.

V neposlední řadě se práce věnuje otázkám mezikulturního a mezináboženského dialogu, které jsou klíčové pro pochopení interakcí AMS s širší českou společností. Prozkoumá teoretické přístupy k dialogu mezi různými náboženskými a kulturními skupinami a zhodnotím, jak tyto teorie mohou být aplikovány na situaci AMS v České republice. Tato teoretická část tedy poskytne komplexní rámec pro analýzu a interpretaci empirických dat získaných v průběhu

²¹ Vojtišek, Z., *Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí*. Brno: L. Marek, 2009, s. 270-272.

výzkumu a umožní nám zasadit zjištění do širšího kontextu současného studia náboženských komunit a jejich rolí v moderních společnostech.

2.1 Ahmadíja muslimský spolek v České republice

Ahmadíja muslimský spolek je mezinárodní náboženská organizace, která byla založena v roce 1889 Mirzou Ghulamem Ahmadem v indickém městě Qadian v Pandžábu. Cílem této organizace je šířit islám a osvobodovat lidstvo od násilí a konfliktů. V současnosti má spolek více než 10 milionů členů ve více než 200 zemích světa. V České republice byl AMS založen v roce 1989 a od té doby se zde aktivně rozvíjí. Hlavní prioritou této organizace je integrace a podpora muslimů v České republice. To zahrnuje také podporu, organizování charitativních aktivit, výchovu a vzdělávání, mezikulturní dialog a také schopnost spojit lidi a vytvářet společné soužití. V oblasti působení AMS aktivně spolupracuje s dalšími muslimskými organizacemi, vládními institucemi, nevládními organizacemi a dalšími zájmovými skupinami. Tato kapitola bude nabízet podrobný pohled na AMS v České republice s cílem správně porozumět jeho historii, současným prioritám a jeho pozici v rámci nových náboženských hnutí v českém prostředí.

2.1.1 Historický kontext

V lednu 1938 v Československé republice působil muslimský misionář Hádží Ahmad Khan Sahib s cílem šířit zprávu o islámu Ahmadíji. O několik měsíců později musel kvůli vízovým problémům opustit Československo. Jednotliví muslimové z AMS se do České republiky přesídlili na počátku 90. let z Pákistánu. V těchto letech také spolek vydal český překlad Koránu a český překlad klíčového díla zakladatele spolku Hazrata Mirzy Ghuláma Ahmada, "*Filosofie učení Islámu*".

Tento spolek byl zaregistrován v České republice dne 4. června 1999. V roce 2019 byl Kashif Janjua ustanoven prvním oficiálním imámem a misionářem AMS, čímž se stal prvním zástupcem Jeho Svatosti a chalífy Hazrata Mirzy Masroora Ahmada, duchovního vůdce AMS, v České republice. V listopadu 2020 byl AMS oficiálně zaregistrován jako nevládní organizace

v České republice s předsedou, panem Kashifem Janjuou.²² Od roku 2020 působí AMS v České republice jako samostatná jednotka poté, co zde byla oficiálně založena.

V průběhu 134 let byla AMS založena ve více než 200 zemích po celém světě. Základní myšlenka tohoto růstu je zakotvena v jejich teologii, při které věří, že učení islámu poskytuje rámec pro dosažení individuálního a společenského míru. Společenství se proto řídí smyslem morální povinnosti prezentovat tato učení globálně. Česká republika je obecně vnímána jako národ s omezeným zájmem o náboženství. Během těchto let AMS zažilo řadu vnitřních a vnějších událostí. Na vnitřní úrovni mužská mládežnická organizace Majlis Khuddam-ul Ahmadiyya Česká republika dvakrát uspořádala národní shromáždění (*Ijtima*). Tato událost představuje každoroční příležitost, kdy se má mládež možnost během víkendu setkat a zúčastnit se aktivit, včetně akademických a sportovních soutěží. Podobné akce pořádá také ženská organizace Lajna Ima'illah Česká republika. Společenství se rovněž zapojilo do humanitárních iniciativ. Mužská organizace pro mládež i ženská organizace poskytovaly potraviny a další služby lidem bez domova v Praze a dalších částech republiky. Z hlediska vnějších událostí byla například mezinárodní konference o vysvobození *Ježíše z kříže*, která se konala ve Velké Británii od 2. do 4. června 1978. Jedním z účastníků a přednášejícím byl Ladislav Filip z Československa, přestože nebyl členem AMS.²³

Vzhledem k přesunu některých členů do jiných zemí došlo proměně v počtu a aktivitě. Na základě historického kontextu se AMS řadí do náboženského vývoje, který je charakteristický pro NNH. Zakladatel AMS Hazrat Mirza Ghulam Ahmad prohlásil, že je Mahdí, Mesiáš a prorok. Tato prohlášení představují nové náboženské učení, které je odlišné od tradičního islámu. AMS se vyznačuje odlišnými teologickými a praktickými aspekty, jako je víra v pokračující prorocké zjevení. Tyto aspekty nejsou zcela v souladu s hlavním proudem islámu, což je typické pro mnoho NNH, která přinášejí nové interpretace a praktiky. Stejně jako mnoho NNH i AMS je často vystavena pronásledování a diskriminaci ze strany státních úřadů, náboženských institucí i širší společnosti, zejména v muslimských většinových zemích. Tato perzekuce je společným rysem pro mnoho nových náboženských hnutí, která často čelí odporu zavedených náboženství.

²² Al Hakam., 27 December - 2 January. [online]. 2019 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://www.alhakam.org/27-december-2-january/>

²³ *Truth About The Crucifixion, Transcripts from the International Conference on Deliverance of Jesus from the Cross*. ASCOT PRESS. London, S. W. 9: Commonwealth institute, 2nd, 3rd and 4th June, 1978n. 1. [online]. [cit. 2023-11-04]. Dostupné z: <https://www.alislam.org/library/books/Truth-About-The-Crucifixion.pdf>.

AMS se považuje za součást islámu a sdílí mnoho základních věr a praktik s tradičním islámem, jako je víra v Korán, každodenní modlitby a půst během Ramadánu. Ovšem tyto společné prvky ji odlišují od typických NNH, která mají tendenci být výrazně odlišná od svých mateřských náboženství. AMS je významné mezinárodní hnutí s miliony členů po celém světě, což ji od mnoha NNH odlišuje, protože často zůstávají malými a regionálně omezenými skupinami. AMS má dobře organizovanou a zavedenou institucionální strukturu, včetně vzdělávacích a zdravotnických zařízení. Tato charakteristika ji může více přiblížit k tradičním náboženským institucím než k NNH. AMS čelí perzekuci již od svého vzniku, což by mohlo naznačovat, že je již dlouho zavedeným náboženským hnutím, spíše než novým fenoménem.

Zda zařadit AMS mezi Nová náboženská hnutí závisí na perspektivě, kterou zaujmeme. Pokud zdůrazníme historický kontext, specifické teologické inovace a marginalizaci, můžeme ji považovat za NNH. Na druhou stranu, pokud se zaměříme na její kořeny v islámu, rozsáhlou globální přítomnost a zavedenou institucionální strukturu, mohli bychom argumentovat, že by měla být považována za odnož islámu spíše než za NNH.

2.1.2 Současné priority a oblasti působení

Od oficiální registrace uspořádal AMS několik výstav o islámu v různých částech České republiky. Významnou součástí jejich činnosti je rovněž iniciativa novoročního úklidu, kdy dobrovolně uklízeli ulice jako projev loajality a vděčnosti k zemi, v níž žijí. Tato iniciativa byla vřele přijata nejen veřejností, ale i médii. Spolupracují s městy a obcemi na udržení této tradice každý rok.²⁴ Dalším činem humanitárního úsilí je pomoc ukrajinským uprchlíkům během posledních dvou let. Letos AMS uspořádal velkou akci na podporu ukrajinského lidu pod názvem *Setkání a pozdrav s ukrajinskými přáteli*.²⁵ V České republice bylo poprvé setkání muslimského imáma a křesťanského pastora za účelem lepší spolupráce v oblasti hodnot sdílených náboženstvími. Toto setkání bylo také zaznamenáno v časopisu *Czech and Slovak Leaders Magazine*.²⁶ Jednou z nejvíce aktuálních událostí bylo také mezináboženské fórum pro

²⁴ Balvín, J., *Islám v kulturáku. Muslimové vyrazili za lidmi na ves, předtím uklízeli na kopci*. Litoměřický deník.cz. VLTAVA LABE MEDIA, 2023 [online]. 15. 01. 2023 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: https://litomericky.denik.cz/zpravy_region/zalhostice-kulturni-vecer-muslimove.html

²⁵ *Meet and Greet event was held in Prague for the Ukrainian community*. [online]. 18. 05. 2023 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: https://www.instagram.com/ahmadijacz/p/CsXfMzZo8Eh/?next=%2F&img_index=1

²⁶ *Czech & Slovak Leaders* [online]. 2022 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://www.czechleaders.com/posts/historic-meeting-took-place-at-the-office-of-humanitas-afrika-in-prague>

mír, které se konalo na Anglo-americké univerzitě v Praze.²⁷ Dále pak účast AMS na národních a mezinárodních knižních veletrzích konaných po celé České republice za účelem vzdělávání. Kromě toho má spolek oficiální webové stránky,²⁸ účty na sociálních sítích, YouTube kanál²⁹ a Spotify.

2.1.3 Organizační struktura a činnost spolku

AMS je pečlivě organizován v souladu se zavedenou strukturou ve všech zemích, kde působí. Mezinárodně jsou organizováni podle principů chalífátu (*Khilafat*). V České republice je reprezentantem předseda komunity Kashif Janjua, jmenovaný chalífou, Jeho Svatostí Mirza Masroor Ahmad. Jeho odpovědnost zahrnuje dohled nad všemi členy komunity na národní úrovni, bez ohledu na pohlaví či věkovou skupinu. V rámci organizace AMS existují další instituce, jako je mužská mládežnická organizace *Majlis Khuddam-ul Ahmadiyya Česká republika*, mužská starší větev *Majlis Ansarullah Česká republika* a ženská větev *Lajna Ima'illah Česká republika*. Každá z těchto větví má svého předsedu a výkonný výbor, který pracuje pod vedením předsedy.

Aktivity AMS jsou rozděleny do interních a externích iniciativ. Interně se zaměřují na zapojení členů do společných duchovních aktivit, jako jsou semináře, páteční modlitby a sportovní události, jak virtuálně, tak osobně. Při těchto příležitostech sdílí učení islámu a podporují osobní rozvoj. Externě se snaží oslovit širší veřejnost prostřednictvím informačních iniciativ, včetně humanitární práce a platform pro otevřenou diskusi. Zapojují se do dialogu s různými skupinami, od diplomatů po studenty, a poskytují humanitární služby potřebným, včetně bezdomovců, seniorů a dětí v dětských domovech. Každá dílčí organizace pracuje nezávisle na organizaci akcí, které přispívají k vnějšimu působení. Celkově je cílem AMS zlepšovat osobní rozvoj jejich členů tak, aby odráželi pravé učení islámu, a sdílet tato učení s širší veřejností.

²⁷ Koucká, K., *Ahmadijské společenství uspořádalo mezináboženskou konferenci*. info.dingir.cz [online]. Dingir, 2023, 13. 12. 2023 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://info.dingir.cz/2023/12/ahmadijske-spolecenstvi-usporadalo-mezinabozenskou-konferenci/>

²⁸ *Ahmadija Muslimský Spolek* [online]. c2024 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://www.ahmadija.cz/>

²⁹ @ahmadijamuslimskyspolek In: Youtube [online]. 21.01. 2021 [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/@ahmadijamuslimskyspolek/videos>

3 Praktická část

Praktická část této studie se zaměřuje na aplikaci metodologie výzkumu a provedení rozhovorů s členy muslimského spolku Ahmadíja v České republice. Metoda polostrukturovaného rozhovoru byla pečlivě zvolena pro svou schopnost poskytnout kontextové informace o postojích a pohledu respondentů. Během provedení výzkumu byl kladen důraz na etické principy a respekt k účastníkům, a to jak prostřednictvím osobních setkání, tak online komunikace přes internetové platformy.

Respondenti byli vybíráni z různých segmentů komunity, aby poskytli rozmanité perspektivy a zkušenosti. Jejich úroveň zapojení do komunity, věk, pohlaví a místo pobytu byly brány v úvahu při analýze získaných dat.

Při analýze byla identifikována klíčová témata a vzorce v odpovědích respondentů, což poskytlo hlubší porozumění postojům a perspektivám v rámci komunity. Přestože byla studie prováděna s určitými omezeními, jako je omezený vzorek respondentů a jazykové bariéry, byla pečlivě zohledněna při interpretaci výsledků.

Závěrečná část praktické části zahrnovala reflexi a zhodnocení provedeného výzkumu. Byl kladen důraz na význam a přínosy výzkumu, identifikovaly se jeho silné stránky a slabiny a navrhly se možnosti pro budoucí výzkum v této oblasti. Celkově lze konstatovat, že praktická část této studie poskytuje důležité poznatky a přispívá k lepšímu porozumění AMS v České republice.

3.1 Metodologie

Vzhledem k tématu bakalářské práce jsem zvolila metodu kvalitativního výzkumu. Mezi metodami kvalitativního výzkumu jsem se rozhodla využít polostrukturovaný rozhovor. Tato metoda rozhovoru byla zvolena hlavně proto, že byla očekávána uvolněnější atmosféra než u rozhovoru plně strukturovaného. Díky této metodě se rozhovor s konkrétním informátorem mohl přirozeně posouvat z jednoho tématu na druhé, což zvyšovalo příjemnost a otevřenost konverzace. Volba metody polostrukturovaného rozhovoru byla motivována snahou vytvořit v přítomnosti účastníka uvolněnou atmosféru, která umožní hovořit o daném tématu, aniž by narušovala přirozený průběh konverzace. Tento přístup tak zamezil nechtěnému zasahování a

přispěl k pohodlnosti v případném pocitu nejistoty v interakci. To bylo klíčové pro získání informací, které by jinak mohly být zadržovány nebo zkreslené.

Na počátku kvalitativního výzkumu stojí definované výzkumné téma spolu s klíčovými otázkami. Kvalitativní výzkum se vyznačuje flexibilitou, jelikož v průběhu zkoumání se objevují nové informace, které umožňují například upravování otázek, zkoumání a sběr dat. Výzkumník v oblasti tohoto výzkumu pracuje přímo v terénu s konkrétními osobami. Provádí analýzu všech dostupných informací, které souvisí s tématem výzkumu. Hlavním záměrem kvalitativního výzkumu je pochopit, jak jednotlivci s různými životními zkušenostmi vnímají a chápou svět kolem sebe a co je motivuje k určitým jednáním v konkrétních situacích. Mezi klíčové přínosy metody kvalitativního výzkumu nepochybně patří schopnost zkoumat případy nejen z povrchu, ale i pronikat do jejich hloubky, což umožňuje podrobný a důkladný popis specifických situací.³⁰

Dále jsem použila metodu zúčastněného pozorování. Vybrala jsem si ji, protože moje přítomnost v tu chvíli neovlivňovala chování účastníka výzkumu. Zároveň mi to umožnilo získat důležité informace z daného prostředí a poskytnout podrobnější popis. Snažila jsem se být co nejvíce objektivní a neovlivňovat průběh situace, a tím zajišťovala vysokou relevanci dat pro výzkum. Za negativní aspekt bych označila pouze to, že jako „outsider“ jsem v omezené roli a již nevidím zajímavé aspekty, které by například na rozdíl ode mě vyzoroval „insider“. Rozhovory byly zaměřené na členy AMS žijící v České republice. Respondenti byli nejdříve osloveni a následně byla s každým respondentem domluvena schůzka. Všichni respondenti poskytli souhlas s provedením rozhovorů a se zpracováním získaných informací. Tyto souhlasy nejsou součástí bakalářské práce z důvodu ochrany osobních údajů, ale jsou k dispozici u autorky bakalářské práce. Rozhovory byly nahrávané a poté doslovně přepsány v programu Microsoft Office Word.

3.2 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Cílem tohoto výzkumu je prozkoumat identitu členů AMS v České republice a pochopit, jak jejich členství v této komunitě ovlivňuje jejich každodenní život, náboženskou praxi a mezikulturní dialog. Výzkum se zaměřuje na zkoumání emocionálního a osobního významu,

³⁰ Hendl, J., *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

který členství v AMS má pro jednotlivce, a jak tato identita formuje jejich vztahy s širší českou společností.

Klíčovými otázkami, které tento výzkum řeší, jsou: jaký je emocionální význam členství v AMS pro její členy? Jaký je osobní vztah členů k víře a náboženským hodnotám této komunity? Jaké aspekty identity jsou spojené s členstvím v této komunitě? Jak členství v komunitě ovlivňuje každodenní život jejích členů v České republice? Jaké jsou zkušenosti členů s mezikulturním a mezináboženským dialogem v rámci komunity a v české společnosti obecně? A jaké jsou reakce českých občanů na členství respondentů v této komunitě?

Prostřednictvím těchto výzkumných otázek se snažím získat hlubší vhled do dynamiky a významu členství v AMS a identifikovat klíčové faktory, které ovlivňují identitu a zkušenosti jejích členů v českém kontextu. Tato studie přispěje k lepšímu porozumění nejen specifickým aspektům AMS, ale i širším otázkám souvisejícím s náboženskou identitou, integrací a mezikulturním dialogem v České republice.

3.2.1 Historie AMS v České republice

- 1) Jak a kdy byla AMS založena v České republice?
- 2) Mohli byste popsat původ a vývoj komunity v této zemi?
- 3) Jaký byl hlavní důvod rozhodnutí komunity rozšířit se do České republiky?
- 4) Došlo v historii komunity v České republice k nějakým významným událostem nebo milníkům?

Zadání této části výzkumu mělo za cíl analyzovat historii a vývoj AMS v České republice. Tímto přístupem jsem získala klíčové informace, které umožňují porozumět historickému kontextu a vývoji této komunity v dané zemi. Otázky položené v rámci této analýzy nám umožnily pochopit specifika založení komunity v České republice, včetně data založení a možných faktorů, které ovlivnily toto rozhodnutí. Dále jsem se zaměřila na poskytnutí podrobného pohledu na původ a postupný vývoj komunity v České republice, zahrnující změny v její struktuře, členstvu a aktivitách v průběhu času. Dalším cílem bylo porozumět důvodům, které vedly k rozhodnutí komunity expandovat do České republiky, a identifikovat hlavní

motivace a cíle této expanze. Kromě toho jsem se snažila identifikovat významné události a milníky v historii komunity v České republice, což umožnilo lépe porozumět jejímu vývoji a dopadu na místní společnost. Tyto informace poskytly důležitý rámec pro tuto práci a pomohly porozumět současným výzvám, kterým komunita čelí.

3.2.2 Organizační struktura a aktivity

- 1) Jaká je organizační struktura AMS v České republice?
- 2) Jaké jsou hlavní aktivity a programy, které komunita provádí v České republice?
- 3) Jaké jsou cíle a priority komunity v této zemi?

Výzkum organizační struktury a aktivit AMS v České republice poskytl klíčové informace o fungování této komunity. Položením těchto otázek bylo možné získat podrobný přehled o struktuře organizace, včetně jejího vedení, hierarchie a organizace. Dále umožnily získat vhled do hlavních aktivit a programů, které komunita realizuje, čímž bylo možné lépe porozumět rozsahu a povaze jejího působení v českém prostředí.

Analýza se dále soustředila na stanovení cílů a priorit komunity v České republice, což poskytlo hlubší vhled do jejích záměrů, strategií a účelu existence v zemi. Tímto způsobem byl poskytnut důležitý kontext pro porozumění role a fungování AMS v českém kontextu, přispívající k celkovému poznání této komunity a jejího místa v místní společnosti.

3.2.3 Současné priority

- 1) Jaké jsou aktuální hlavní priority AMS v České republice?
- 2) Jak komunita usiluje o naplnění svého náboženského a sociálního poslání v této zemi?
- 3) Jak komunita reaguje na současné společenské a náboženské výzvy v České republice?

Identifikace současných priorit AMS v České republice je klíčová pro pochopení aktuálních úkolů a cílů této komunity v daném prostředí. Položením těchto otázek jsem získala důležité

informace o tom, na co se komunita v současnosti zaměřuje a jaké jsou její hlavní priority v rámci České republiky. To umožnilo provést analýzu toho, jak komunita usiluje o naplnění svých náboženských a společenských cílů v této zemi.

Díky těmto otázkám jsem mohla lépe porozumět strategiím a akcím, které komunita přijímá k dosažení svých cílů v oblasti náboženského i společenského působení. Zároveň jsem získala vhled do toho, jak komunita reaguje na současné společenské a náboženské výzvy v České republice, což přispělo k pochopení její role a místa v místním kontextu. Tyto informace poskytly důležitý rámec pro interpretaci současných aktivit a strategií AMS v České republice a přispěly k celkovému porozumění této komunity.

3.2.4 Oblasti působení AMS v České republice

1) Kde a jak AMS aktivně působí v České republice?

2) Jak komunita komunikuje s místními komunitami a spolupracuje s nimi?

3) Má komunita nějaké projekty nebo iniciativy zaměřené na mezikulturní a mezináboženský dialog v České republice?

S těmito otázkami jsem se zaměřila na důkladné mapování a porozumění rozsahu a povahy aktivit AMS v České republice. Získáním odpovědí na tyto otázky jsem získala klíčové informace o tom, kde a jak komunita aktivně působí v České republice, což umožnilo identifikovat oblasti, kde je její přítomnost nejvíce výrazná a významná.

Dále jsem zjistila, jakými způsoby komunita komunikuje s místními společenstvími a jak s nimi spolupracuje. To poskytlo důležité poznatky o tom, jak komunita interaguje s okolními obyvateli a jaká opatření podniká pro budování vzájemné důvěry a porozumění v rámci místního prostředí.

Odpovědi na otázky také umožnily zjistit, zda má komunita nějaké projekty nebo iniciativy zaměřené na mezikulturní a mezináboženský dialog v České republice. To přispělo k porozumění jejímu přístupu k dialogu a spolupráci s různými náboženskými a kulturními skupinami v zemi a umožnilo posoudit její angažovanost v podpoře mírové koexistence a vzájemného porozumění v rámci české společnosti.

3.2.5 Identita členů AMS v České republice

- 1) Jaký emocionální význam má pro vás být členem AMS v České republice?
- 2) Jaký je váš osobní vztah k víře a náboženským hodnotám komunity?
- 3) Jaké jsou hlavní aspekty vaší identity spojené s členstvím v komunitě (např. náboženská praxe, zapojení do komunity)?
- 4) Jak váš pocit identity ovlivňuje váš každodenní život v České republice?
- 5) Jaké jsou vaše zkušenosti s mezikulturním a mezináboženským dialogem v rámci komunity a v české společnosti obecně?
- 6) Jaké jsou nejčastější reakce, které od českých občanů zažíváte, a jsou obvykle pozitivní nebo negativní?

Tato fáze výzkumu byla zaměřena na hloubkovou analýzu identity členů AMS v České republice, která zahrnovala několik klíčových aspektů. Za prvé, zkoumala se emocionální hodnota, kterou jednotliví členové přisuzují svému členství v této komunitě a způsob, jakým se tato hodnota projevuje v jejich osobním životě. Dále byl sledován osobní vztah respondentů k víře a náboženským principům AMS, přičemž se zkoumalo jejich zapojení do těchto hodnot a víry. Identifikovaly se rovněž hlavní aspekty identity spojené s členstvím v komunitě, jako je náboženská praxe a aktivní účast v komunitních aktivitách. Analyzoval se i vliv identity jako člena AMS na každodenní život respondentů v České republice, a to jak v jejich osobních interakcích, tak i v kontextu širší společnosti. Dále byly zjišťovány zkušenosti a postřehy respondentů týkající se mezikulturního a mezináboženského dialogu, jak v rámci komunity, tak i ve společnosti jako celku. Nakonec byly zaznamenány reakce členů komunity na jejich identitu v českém kontextu, a to včetně obvyklých postojů a reakcí, které přicházejí od českých občanů.

Tímto přístupem se získaly hlubší poznatky o identitě a vnímání členů AMS v České republice a o jejich interakci s okolní společností. Tyto klíčové body posloužily jako rámec pro výzkum AMS v České republice a umožní strukturovaný a komplexní přístup k tématu této práce.

3.3 Průběh rozhovorů

Na otázky v polostrukturovaném rozhovoru s informovaným souhlasem odpovídal osobně a následně dodatečně skrze e-mailovou korespondenci teolog, ředitel a předseda AMS Česká republika. Rozhovor probíhal v anglickém jazyce, jelikož z českého jazyka ovládá pouze základy (viz Příloha). Místo rozhovoru se odehrávalo v prostorách kanceláře AMS České republiky v Praze 2.

Kromě toho bylo prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru získáno hlubší pochopení kontextu a perspektivy respondenta č. 1 ohledně AMS v České republice. V průběhu rozhovoru byla položena řada klíčových otázek týkajících se historie, vize a aktuálního stavu komunity, stejně jako otázky týkající se její role v české společnosti a vztahů s ostatními náboženskými skupinami. Respondent číslo 1 poskytl podrobné odpovědi a vyjádřil své názory a stanoviska s ohledem na zkušenosti a perspektivu AMS.

Dodatečná e-mailová korespondence následně umožnila zpřesnění a doplnění některých informací, stejně jako klíčových bodů diskuse. Tento dialog prostřednictvím e-mailu rozšířil obzor výzkumu a umožnil pokračující komunikaci v otázkách, které vyplynuly z původního rozhovoru.

Místo konání rozhovoru, konkrétně prostředí kanceláře AMS České republiky v Praze 2, poskytlo vhodné a profesionální prostředí pro vedení rozhovoru, což napomohlo k efektivní komunikaci a interakci mezi výzkumníkem a respondentem.

Respondentem číslo 2 byl český konvertita, který momentálně žije v Německu. S respondentem č. 2 jsem se seznámila dne 1. prosince 2023 na Anglo-americké univerzitě v Praze. Zde se konala konference s názvem „Mezináboženské fórum“ (Interreligious Forum), kterou pořádala AMS v České republice ve spolupráci s Islámskou komunitou Anglo-americké univerzity. Za touto událostí jakožto hlavní organizátor stál B. A. Kashif Janjua, předseda a misionář spolku Ahmadíja.³¹ Na otázky v polostrukturovaném rozhovoru s informovaným souhlasem odpovídal online skrze domluvené setkání na komunikační platformě Skype. Rozhovor probíhal v českém jazyce.

³¹ KOUCKÁ, Klára. Ahmadíjské společenství uspořádalo mezináboženskou konferenci. info.dingir.cz [online]. Dingir, 13. 12. 2023 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://info.dingir.cz/2023/12/ahmadijske-spolecenstvi-usporadalo-mezinabozenskou-konferenci/>

Respondentem číslo 3 je členka ženské organizace Lajna Ima'illah Česká republika. Žena narozená v Německu, která se přestěhovala do České republiky. Rozhovor probíhal v anglickém jazyce v prostorách pražské kavárny, kancelářských a konferenčních prostorách v Praze v listopadu a prosinci roku 2023.

Otázky byly u respondenta číslo 1. pokládány osobně i digitálně v rozmezí pěti měsíců. Otázky byly důkladně promyšleny a konzultovány s vedoucím této bakalářské práce. Další cenné rady ohledně toho, jak rozhovor vést v rámci terénního výzkumu jsem rovněž konzultovala. Při výběru jsem si dávala pozor i na aktuální situace v zemích, ke kterým může mít respondent osobní vztah či vnímání. Respondenti se kromě výzkumných otázek také vyjadřovali k daným situacím. Já se ale ve své práci zaměřuji spíše na vytyčené otázky.

Polostrukturovaný rozhovor probíhal od 18. 10. 2023. Osobní rozhovor probíhal pouze se dvěma respondenty. První rozhovor s respondentem číslo 1. probíhal celkem jednu hodinu. Respondent odpovídal na otázky květnatě a měl bohatou zásobu informací. Nemusela jsem se často doptávat, ale to bylo dáno zřejmě i nervozitou. O spolku se vyjadřoval velmi pozitivním způsobem. Respondent číslo 1. pochází z Německa.

3.4 Výsledky výzkumu u respondentů

Začnu s pohledem respondenta číslo 1, předsedou AMS v České republice. Jeho stanovisko reflektuje základní principy a učení Ahmadíjského hnutí, které se odlišují od tradičního islámu. Janjua zdůrazňuje, že Ahmadíja přináší novou interpretaci islámu, která klade důraz na mír, harmonii a univerzální bratrství. Tato interpretace se opírá o učení jejich zakladatele Mirzy Ghuláma Ahmada, který je považován za proroka. Podle tohoto pohledu lze Ahmadíju považovat za nové náboženské hnutí, které přináší inovativní myšlenky a praktiky do islámského kontextu.

Respondent číslo 2, český konvertita na Ahmadíju žijící v Německu, poskytl odlišný pohled. Podle něj Ahmadíjské hnutí není zcela novým náboženským směrem, ale spíše pokračováním v tradičním islámu s jasným důrazem na mírové učení a aktivní zapojení do společnosti. Tento pohled zdůrazňuje kontinuitu s hlavním proudem islámu a vidí Ahmadíju jako součást islámské tradice s určitými inovacemi a interpretacemi.

Respondent číslo 3, členka ženské organizace AMS v České republice, přinesla další perspektivu. Podle ní je Ahmadíja muslimský spolek skutečně součástí islámu, ale s významnými odchylkami v některých doktrínách a praxích. Tento pohled zdůrazňuje složitost identity Ahmadíjského hnutí a jeho vztah k tradičnímu islámu.

3.5 Shrnutí výzkumných otázek

Ve shrnutí výzkumných otázek jsou představeny klíčové otázky, které tvoří jádro našeho výzkumu zaměřeného na AMS v České republice. Tato shrnutí mají za cíl poskytnout čtenářům kompaktní přehled témat, jež byla prostřednictvím naší analýzy zkoumána a analyzována. Hlavním záměrem je podrobněji porozumět AMS a její roli v náboženském a společenském kontextu českého prostředí.

První otázka, kterou se výzkum zabývá, je povaha a historický vývoj AMS v České republice. Tento aspekt zahrnuje analýzu základních principů a nauk této muslimské skupiny, jakož i způsoby, jakými se tato komunita vyvíjela a adaptuje v českém prostředí.

Druhá otázka se zaměřuje na sociální a kulturní charakteristiky AMS v České republice. Zde jsou zkoumány aspekty jako vnitřní struktura komunity, sociální normy, kulturní tradice a vztahy s většinovou společností.

Třetí otázka se věnuje roli AMS v českém náboženském a společenském kontextu. Tento aspekt zahrnuje analýzu vlivu této komunity na českou společnost, její zapojení do veřejného života a dialogu s ostatními náboženskými skupinami.

Celkově je cílem tohoto shrnutí poskytnout čtenářům jasný a stručný přehled klíčových otázek, které byly zkoumány v rámci našeho výzkumu AMS v České republice. Tyto otázky jsou klíčové pro lepší pochopení této komunity a její role v kontextu českého náboženského a společenského života.

3.5.1 Výzkumná otázka č. 1

V průběhu mého výzkumu Ahmadíjského muslimského spolku v České republice jsem se setkala s různorodými pohledy a interpretacemi, které vyvolávají otázku: Je Ahmadíja muslimský spolek novým náboženským hnutím, nebo je to islám s odlišným zaměřením? Tuto otázku jsem zkoumala skrze rozhovory s třemi respondenty, kteří mi poskytli různé perspektivy na tuto problematiku.

Díky odpovědím jsem získala důležité informace o historii a vývoji AMS v České republice. Dle výpovědi AMS byla komunita původně zaregistrována v roce 1999, ale kvůli změnám v členstvu a pohybu členů do jiných zemí byla tato registrace později zrušena a musela být obnovena. Nová registrace proběhla v listopadu 2020 a komunita je nyní oficiálně registrována jako nezisková organizace pod názvem Ahmadíja Muslimský Spolek s předsedou panem Kashifem Janjuou. V roce 2019 byl pan Kashif Janjua jmenován prvním misionářem AMS v České republice, což bylo krokem k oficiálnímu založení komunity v této zemi. Předtím existovaly pouze menší aktivity komunity v zemi, včetně dočasné mise v 90. letech a následného individuálního členství.

Rovněž jsem získala informace o důvodech, které vedly k rozhodnutí komunity expandovat do České republiky. Tyto důvody se zakládají na víře v potřebu šíření učení islámu pro dosažení individuálního a společenského míru. Vzhledem k tomu, že Česká republika je obecně vnímána jako země s malým zájmem o náboženství, rozhodnutí o založení komunity zde mohlo být ovlivněno tímto kontextem. Na základě těchto pohledů lze vyvodit, že AMS může být chápán jako nové náboženské hnutí s vlastními specifickými učením a praktikami, které se odlišují od tradičního islámu. Nicméně, mnoho členů této komunity preferuje vidět Ahmadíju jako součást islámu s jedinečnými interpretacemi a důrazem na mír a harmonii. Jeho identita závisí na kontextu a perspektivě jednotlivců.

3.5.2 Výzkumná otázka č. 2

Spolek je organizován podle standardní struktury platné ve všech zemích, kde je přítomna AMS. Mezinárodně jsou organizováni podle systému chalífátu (Khilafat). V České republice je prezident a předseda spolku, kterým je aktuálně Kashif Janjua, jmenovaný chalífou, Jeho Svatostí Mirza Masroor Ahmadem. Národní prezident a předseda je zodpovědný za všechny

členy spolku v zemi, včetně mužů, žen a dětí. Pomocné organizace AMS, jako je organizace mladých mužů (Majlis Khuddam-ul Ahmadiyya Česká republika), starších mužů (Majlis Ansarullah Česká republika) a ženská organizace (Lajna Ima'illah Česká republika), mají své předsedající a výkonný výbor, který pracuje pod dohledem svého předsedajícího. Spolek pořádá různorodé aktivity, které lze obecně rozdělit na interní a externí. Interně se spolek snaží zapojit členy do společné práce po duchovní stránce. To zahrnuje pořádání seminářů, kurzů, pátečních modliteb, sportovních událostí a dalších setkání, které se konají buď virtuálně, nebo osobně po celé zemi. Externě se spolek neustále pokouší zapojit do veřejnosti, pořádáním různých aktivit. To může zahrnovat humanitární práci nebo platformy pro diskusi. Hlavním cílem spolku je zlepšit osobní rozvoj svých členů a vtělit pravé učení islámu. Dalším cílem je sdílet tato učení s širší veřejností, což je cílem všech poboček komunity po celém světě.

3.5.3 Výzkumná otázka č. 3

Spolek se momentálně snaží najít způsoby, jak zapojit své členy, přestože jsou mezi nimi velké vzdálenosti. Snaží se pořádat události, které je co nejvíce spojí. Zároveň se snaží udržovat kontakt s širší veřejností a hledat nové iniciativy pro spolupráci s ostatními komunitami. Spolek také oslovuje lidi prostřednictvím výstav a mezikulturních akcí. V současné době je spolek jedním ze spoluzakladatelů mezikulturního fóra s cílem spojit se s dalšími náboženskými komunitami a společně pracovat na lepší koexistenci zde v České republice.

Cíl spolku je naplnit svou náboženskou a sociální misi v této zemi. Snaží se porozumět a vtělit pravá učení islámu a stát se nejlepší verzí sebe samotných. Veškeré iniciativy spolku jsou zaměřeny na to, aby pomohli sobě i ostatním stát se soucitnými, disciplinovanými a produktivními členy společnosti. To je to, co učí islám, a je dle jejich slov povinností tyto učení vtělit, aby byli ostatní inspirováni. Když byl 3. chalífa jednou během evropského turné dotázán, jak spolek usiluje o svou misi, krásně odpověděl: „Snažíme se získat srdce.“

Spolek reaguje na současné společenské a náboženské výzvy v České republice. Jednoduše řečeno, v České republice dle spolku chybí pravdivé zastoupení islámu. Někteří mohou mít dojem, že lidé zde jsou nepřátelští vůči islámu a náboženství, ale AMS věří, že realita je jiná. Mohlo by tu být určité nepřátelství, ale ve skutečnosti to jen pramení z toho, že lidé zde neměli šanci skutečně se setkat s muslimy. Když si sednete s někým a ukážete mu, kdo jste, a řeknete mu, odkud pocházejí vaše hodnoty, vždy jsou ochotní naslouchat. V zemi prostě chybí

informace a znalosti o skutečném islámu a pravém náboženství. Je úlohou spolku tuto mezeru zaplnit ukázáním osobních příkladů jako lidských bytostí. To je jejich cíl, a tak lze řešit každou společenskou nebo náboženskou výzvu. Toto bylo také pozitivně přijato ministrem kultury panem Baxou na knižním veletrhu v Praze v roce 2022.

3.5.4 Výzkumná otázka č. 4

Spolek aktivně působí v České republice především v Praze, kde má své sídlo a kde se koná většina programů. Současně má také členy rozptýlené po celé zemi, kteří se setkávají s různými programy ve svých městech. Jinak využívá virtuálních setkání pro své události. AMS komunikuje s místními komunitami a spolupracuje s nimi. Hledá spolupráci s ambasádami různých zemí, lidmi v akademickém prostředí, vůdci různých náboženství, nevládními organizacemi, starosty a obecními úřady a dalšími, aby vytvářela pouta a spolupracovala na společných cílech. Primárně s cílem pracovat společně na míru. AMS aktivně hledá setkání a spolupráci s vůdci různých náboženství po celé zemi, aby dále rozvíjela mezináboženský dialog. Oceňuje výměnu nápadů mezi různými náboženskými skupinami. Také doufá, že dokáže spojit lidi různých kulturních pozadí, aby diskutovali o těchto myšlenkách. Jak již bylo zmíněno, spolek je nyní spoluzakladatelem mezináboženského fóra.

3.5.5 Výzkumná otázka č. 5

Identita členů AMS v České republice je spojena s hlubokým oceněním společenství a komunity v náboženství. Pro mnoho členů má hodnotu přinášet tradice víru do každodenního života a setkávat se s lidmi se stejnými hodnotami. To má pro členy značný emocionální význam. Tento spolek poskytuje pocit domova a pohody, zejména pro ty, kteří sem přišli z různých koutů světa.

Vztah jednotlivých členů s vírou a náboženskými hodnotami komunity je osobní a hluboce zakořeněný v hledání Boha a naplňování náboženských principů v každodenním životě. Důležitou součástí tohoto vztahu je také snaha o rozvoj osobní spirituality a soucítění s ostatními.

Hlavními aspekty identity spojenými s členstvím v komunitě je podpora morálních hodnot a posílení osobního vztahu s Bohem. Při setkávání s dalšími členy komunity dochází k vzájemné podpoře a inspiraci k praktikování soucitu, skromnosti a disciplíny.

V každodenním životě v České republice se členové spolku snaží reflektovat hodnoty a principy své víry prostřednictvím svých jednání a interakcí s okolním prostředím. Snaží se být vzorem a inspirací pro ostatní lidi.

Zkušenosti s mezikulturním a mezi náboženským dialogem v rámci komunity v české společnosti jsou často pozitivní. Lidé jsou zvědaví na poznání a porozumění různým náboženstvím a kulturám, a proto jsou ochotni naslouchat a diskutovat o různých vírách a hodnotách. Přestože někteří mohou mít předpojatosti získané z médií, ve skutečnosti jsou většinou respektující a otevření k porozumění.

ZÁVĚR

V rámci bakalářské práce *Ahmadija Muslimský Spolek v České republice: Historie, současné priority a oblasti působení* jsem se podrobně zaměřila na analýzu tohoto náboženského spolku, jeho současných priorit a oblastí působení. Hlavním cílem mého výzkumu bylo porozumět komplexnímu kontextu zkoumaných sociálních jevů a podrobně objasnit hlediska a motivace jednotlivých účastníků. Dále poskytnout komplexní informace o AMS v České republice, a to především o jeho historii, současných prioritách a oblastech působení. Tato práce má také objasnit vliv a důležitost AMS v České republice, jak pro samotné muslimy, tak pro celou společnost.

Na základě průběhu rozhovorů a získaných poznatků lze učinit řadu důležitých závěrů týkajících se AMS v České republice. Především je zřejmé, že tento spolek přináší do českého kontextu nové perspektivy na islám, které se liší od tradičního chápání tohoto náboženství. Diskurzy představitelů komunity odhalují důraz na mír, harmonii a univerzální bratrství, což jsou klíčové hodnoty AMS. Toto hnutí tak může být chápáno jako inovativní síla v rámci islámu, která se snaží přispět k individuálnímu a společenskému míru. Z pohledů respondentů vyplývá různorodost interpretací identity AMS. Zatímco někteří ji vnímají jako nové náboženské hnutí s vlastními specifickými učením a praktikami, jiní ji vidí spíše jako součást tradičního islámu s jasným zaměřením na mírové učení a aktivní zapojení do společnosti. Tato rozmanitost názorů ilustruje složitost identity AMS a jeho místo v rámci islámského spektra.

Dále je patrné, že AMS v České republice aktivně usiluje o zapojení svých členů a navázání kontaktu s veřejností. Prostřednictvím různých interních a externích aktivit se snaží nejen

rozvíjet osobní rozvoj svých členů, ale také sdílet svá učení s širší veřejností a podporovat mezikulturní a mezináboženský dialog. Jejich úsilí o budování mostů mezi různými komunitami a o propagaci porozumění a míru v České republice je patrné z jejich iniciativ, jako je například mezikulturní fórum. V neposlední řadě, identita členů AMS v České republice je hluboce zakotvena v hodnotách společenství, spirituality a úcty k bližnímu. Jejich každodenní život je poznamenán snahou o projev těchto hodnot prostřednictvím svých jednání a interakcí s okolním prostředím. Zkušenosti s mezikulturním a mezi náboženským dialogem ukazují, že přes případné předsudky jsou lidé ochotni naslouchat a diskutovat o různých vírách a hodnotách, což posiluje důležitost otevřeného dialogu a porozumění mezi různými kulturami a náboženstvími.

Celkově lze tedy konstatovat, že AMS přináší do českého kontextu nové perspektivy a hodnoty, které jsou založeny na míru, harmonii a úctě k bližnímu. Jejich úsilí o zapojení svých členů a budování mostů mezi různými komunitami je důležitým příspěvkem k posílení mezikulturního a mezináboženského porozumění a k podpoře mírového soužití v České republice

Má práce ukazuje, že AMS v České republice zaujímá unikátní pozici jakožto náboženská organizace v rámci české společnosti. Jeho historie a současnost jsou složité a zahrnují mnoho aspektů, včetně vztahů s jinými náboženskými skupinami, vedením spolku a jeho úsilí o integraci do českého sociokulturního kontextu. Práce se opírala o širokou škálu zdrojů, včetně historických dokumentů, literatury, analýzy jejich webových stránek a publikační činnosti. Metodologická část práce se uskutečnila na bázi polostrukturovaného rozhovoru se třemi respondenty: B. A. Kashif Janjua, předsedou AMS Česká republika, respondentem č. 2, českým konvertitou na AMS žijící v Německu a respondentem č. 3, členkou ženské organizace Lajna Ima'illah Česká republika a AMS. Tímto způsobem jsem se pokusila získat co nejúplnější obraz o této náboženské organizaci.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

@ahmadijamuslimskyspolek In: Youtube [online]. 21.01. 2021 [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/@ahmadijamuslimskyspolek/videos>

Ahmadija Muslimský Spolek [online]. c2024 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://www.ahmadija.cz/>

Al hakam., *27 December - 2 January*. [online]. 2019 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://www.alhakam.org/27-december-2-january/>

Balvín, J., *Islám v kulturáku. Muslimové vyrazili za lidmi na ves, předtím uklízeli na kopci*. Litoměřický deník.cz. VLTAVA LABE MEDIA, 2023 [online]. 15. 01. 2023 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: https://litomericky.denik.cz/zpravy_region/zalhostice-kulturni-vecer-muslimove.html

Bečka, J., a Mendel, M., *Muslimská komunita v České republice: identita, integrace a diskriminace*. Praha: Univerzita Karlova, 1991, s. 188-189.

Bromley, D. G., (ed.). *Teaching New Religious Movements*. New York: Oxford University Press, 2007.

Czech & Slovak Leaders [online]. 2022 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://www.czechleaders.com/posts/historic-meeting-took-place-at-the-office-of-humanitas-afrika-in-prague>

Český statistický úřad [online]. 2021 [cit. 2024-06-01]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_lide

Dawson, L. L., (ed.). *Cults and New Religious Movements*. Oxford: Blackwell Publishing, 2003.

El-wakil, A., (ed.). *Handbook of Islamic Sects and Movements*. Cambridge: Cambridge University Press, 2020.

Hendl, J., *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008.

Koucká, K., *Ahmadijské společenství uspořádalo mezináboženskou konferenci*. info.dingir.cz [online]. Dingir, 13. 12. 2023 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z:

<https://info.dingir.cz/2023/12/ahmadijske-spolecenstvi-usporadalo-mezinabozenskou-konferenci/>

Kubátek, M., *Muslimská komunita v České republice: identita, integrace a diskriminace*. Praha: Univerzita Karlova, Sociologický ústav AV ČR, 2015.

Lewis, J. R., (ed.). *The Oxford Handbook of New Religious Movements*. United Kingdom: Oxford University Press, 2008.

Meet and Greet event was held in Prague for the Ukrainian community. [online]. 18. 05. 2023 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: https://www.instagram.com/ahmadijacz/p/CsXfMzZo8Eh/?next=%2F&img_index=1

Mendel, M., a Bečka J., *Islám a české země*. Praha: Votobia, 1998.

Mendel, M., Ostřanský B., a Rataj T., *Islám v srdci Evropy*. Praha: Academia, 2007.

Rubinstein, M., „*New religious movement*.“ In: Encyclopaedia Britannica [online]. [cit. 2023-11-04]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/new-religious-movement>

Topinka, D., (ed.). *Muslimové v Česku: etablování muslimů a islámu na veřejnosti*. Brno: Barrister & Principal, 2016.

Topinka, T., *Integrační proces muslimů v České republice – pilotní projekt*. 2007. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/integrace_muslimu.pdf

Truth About The Crucifixion, Transcripts from the International Conference on Deliverance of Jesus from the Cross. ASCOT PRESS. London, S. W. 9: Commonwealth institute, 2nd, 3rd and 4th June, 1978n. l. c [online]. [cit. 2023-11-04]. Dostupné z: <https://www.alislam.org/library/books/Truth-About-The-Crucifixion.pdf>.

Ústředí muslimských náboženských obcí v ČSFR. „*Zpráva o činnosti Ústředí muslimských náboženských obcí v ČSFR*“, in: Hlas 6-12/1991, s. 4.

Vojtíšek, Z., *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice*. Praha: Portál, 2004.

Vojtíšek, Z., *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. Praha: Beta Books, 2007.

Vojtíšek, Z., *Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí*. Brno: L. Marek, 2009.

PŘÍLOHY

Otázky z polostrukturovaného rozhovoru pro Kashifa Janjua – zástupce AMS v České republice. Teolog, předseda a misionář AMS, kaplan, kaligraf a přednášející.

History of the Ahmadiyya Muslim Community in the Czech Republic:

1. How and when was the Ahmadiyya Muslim Community founded in the Czech Republic?

Previously, the Community was registered in the country on 4.6.1999 with the Identification Number IČO: 69346437 in Praha – Stodůlky, but due to some members shifted in other countries this is now not active, so we had to renew the whole registration. Now the Ahmadiyya Muslim Community is officially registered as a NGO in the Czech Republic in November 2020 with the IČO 09642056 and the Ahmádíja Muslimský Spolek with our Chairman Mr. Kashif Janjua. Going further back in history, a Missionary of the Ahmadiyya Muslim Jamaat came here in January 1938. Haji Ahmad Khan Sahib reached Czechoslovakia to spread the message of Islam Ahmadiyyat. Unfortunately, months later, he had to return due to visa issues.³² Individual Ahmadi Muslims moved here in early 1990's from Pakistan. Mr. Kashif Janjua was appointed as the first officially Imam and Missionary of the Ahmadiyya Muslim Community in 2019, being the first Representative of His Holiness and Caliph Hazrat Mirza Masroor Ahmad - spiritual Head of the Ahmadiyya Muslim Community- in Czech Republic.

2. Could you describe the origins and evolution of the Community in this country?

In 2019, the worldwide leader and Supreme Head of the Community, His Holiness Mirza Masroor Ahmad, appointed Kashif Janjua as the first missionary to the Czech Republic, in order to officially establish the Community in the country. Prior to this, there have been previous activities of the Community in this country on a lesser scale. In the 1990's, there was a temporary mission that was established here, through which the Community published a Czech translation of the Holy Qur'an, as well as a Czech translation of the seminal work of the founder

³² Al Hakam. 27 December - 2 January. [online]. 2019 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://www.alhakam.org/27-december-2-january/>

of the Community, "The Philosophy of the Teachings of Islam." Since then, there have been individual Ahmadi Muslims living in the country. In terms of organizational oversight, they were connected to nearby larger chapters of the Community, such as Germany and Austria. Now since 2020, the Ahmadiyya Muslim Community Czech Republic conducts its activities as an independent chapter, after being officially established here.

3. What was the main reason for the Community's decision to expand into the Czech Republic?

In its 134 year history, the Community has been established worldwide in over 200 countries. The essence of this growth is grounded in our theology. It is our belief that the teachings of Islam provide a framework for creating individual and societal peace. Thus, the Community is guided by a sense of moral duty to present these teachings worldwide. The Czech Republic, as a nation, is generally considered to not have affinity towards religion. Perhaps this has played a role in why the Community only came to be established here now. Whatever the historical sociological reasons for this apathy or perhaps even aversion towards religion may be, it remains our belief that all humans have an intrinsic search for God. It is rare that true religion is sincerely presented before people. We believe if the essence of faith is explained properly, people realize it connects with the deepest parts of them. Thus, this is our hope and our stated explicit goal here. To show people that there is far more depth, wisdom, and healing in true religion than what may meet the eye. We hope people in this country explore this idea sincerely through the efforts of the Community.

4. Have there been any significant events or milestones in the history of the Community in the Czech Republic?

There have been a number of internal events as well as external events. Internally, our male youth organization (Majlis Khuddam-ul Ahmadiyya Czech Republic) has now held a national Ijtema (Gathering) twice. This is a special occasion each year where our youth get a chance to meet each other for a weekend and to compete in healthy pursuits, including academic and sports competitions. The same event has also been organized by our women's organization (Lajna Ima'illah Czech Republic). We have also organized humanitarian initiatives. Our male youth branch as well as our women's branch (Lajna Ima'illah Czech Republic) have helped

provide food and other services for homeless people in Prague, as well as elsewhere in the country. Externally from the historical point of view, one of our International Conference on Deliverance of Jesus from the Cross held in United Kingdom from 2nd till 4th June 1978. One of the participant and Lecturer was from the Czechoslovakia Dr. Ladislav Filip. His speech is on this occasion is attached. (He was not an Ahmadi). In 1984 Since the official registration, we have held a few exhibitions on Islam Ahmadiyyat , such as in the district of Ustí nad Labem, Olomouc and Prague. Also a highlight of our activities is the New Years Clean Up initiative, where we voluntarily clean the streets as part of loyalty and gratefulness towards the country we are living in. This initiative was very positively received by the people and media. We are working together with the municipalities to keep this initiative going every year. One highlight of our on-going humanitarian efforts is the help for the Ukrainian Refugees throughout the past two years. This year we had a big event organised for the Ukrainian People with the Theme: Meet and Greet for Ukrainian Friends. One historic event which took place for the first time in the Czech Republic was that a Muslim Imam and Christian Pastor sit together for the betterment of humanity and planned how to work together by the working on the same values our religion shares. This historic event was also published in the famous Czech and Slovak Leaders Magazine: Our largest event has been the inter-religious forum for peace that was held at the Anglo-American University in Prague. A highlight of the year externally is also our participation in the national and international book fairs held across the country. There the community meets every year thousands of people from the Czech Republic and elsewhere to educate them about Islam Ahmadiyya. One of the milestones for us is indeed the translation of the Holy Quran in 1990. Other than this the official website (www.ahmadija.cz) the social media accounts as well YouTube channel and Spotify channel are not less than a milestone, through which the Community shows itself to the world.

Organizational Structure and Activities:

1. What is the organizational structure of the Ahmadiyya Muslim Community in the Czech Republic?

The Community is organized according to the structure established in all countries where the Ahmadiyya Muslim Community is present. We are organized internationally under the system of caliphate (Khilafat). We have a national president and chairman of the community here in

the Czech Republic, which is currently Kashif Janjua, who has been appointed by the Caliph, His Holiness Mirza Masroor Ahmad. He is responsible for all community members nationally, including men, women and children. Our auxiliary organizations, the male youth organization (Majlis Khuddam-ul Ahmadiyya Czech Republic), the male elder's branch (Majlis Ansarullah Czech Republic) and the women's branch (Lajna Ima'illah Czech Republic), also have their respective chairpersons as well as an executive committee which is committed to work under the supervision of their chairperson.

2. What are the main activities and programs that the Community conducts in the Czech Republic?

As mentioned, we have a variety of activities that we conduct, which can be broadly categorized as internal and external activities. Internally, we seek to engage our members to work on our spirituality together. This includes on the community scale organizing seminars, classes, Friday prayers, sports events, and other such gatherings. These take place either virtually, or in-person across the country where our members reside. We share the teachings of Islam in such events, to educate each other and focus on our personal development. Externally, we continuously look to engage with the wider public, holding outreach initiatives. This can include humanitarian work, or platforms for discussion. We seek to engage with everyone, whether it is diplomats or students being invited to our events, or it's us providing humanitarian services to the homeless, the elderly, or children at orphanages.

3. What are the goals and priorities of the Community in this country?

As mentioned, to improve the personal development of our own members to embody the true teachings of Islam, and to share these teachings with the wider public, as this is the goal of all chapters of the Community worldwide.

Current Priorities:

1. What are the current main priorities of the Ahmadiyya Muslim Community in the Czech Republic?

Currently, we are looking to find ways to engage our members, despite the large distances that separate them. We try to hold events to bring them together as much as possible. At the same time, we look to keep engaging with the wider public, and find new initiatives to collaborate with others on, to build bridges with different communities. Especially to try to engage people through our exhibitions and interreligious events. Currently the Community is one of the Co-Founders of an interreligious Forum with the goal to come together with other religious communities and work together for a better coexistence here in the Czech Republic.

2. How does the Community aim to fulfil its religious and social mission in this country?

We try to understand and embody the true teachings of Islam and become the best version of ourselves and to reflect our official Slogan first of all in ourselves: Love for All – Hatred for None. All of our initiatives are focused on helping ourselves and others to become more compassionate, disciplined, and productive members of society. This is what Islam teaches, and it is our duty to embody these teachings so that others are inspired by us. When the 3rd Khalifa was once asked, during a tour of Europe, how does the Community seek to conduct its mission, he beautifully answered, “We try to win the hearts”.

3. How does the Community respond to current societal and religious challenges in the Czech Republic?

Simply put, there is a lack of true representation of Islam in the Czech Republic. Some may have the impression that people here are hostile towards Islam and religion, but we do not believe this to be the actual reality. There may be some hostility but in reality this just stems from people here not having had the chance to really engage with Muslims. When you sit down with someone, show them who you are, and tell them where your values come from, they are always willing to listen. There is simply a lack of information and knowledge about true Islam and true religion in this country. It is our job to fill this void by showing our personal examples as human beings. This is our goal, and this is how every societal or religious challenge can be addressed. This was also positively taken by the current Culture Minister Mr. Baxa at the Book Fair in Prague in 2022, where he praised us that we are giving the people of Czech Republic free knowledge of Islam, through which we are building bridges in the society and vanishing all the prejudices against Islam.

Areas of Operation of the Ahmadiyya Muslim Community in the Czech Republic:

(Mentioned above)

Mainly Prague, trying to expand our humanitarian and educational efforts in every district.

1. Where and how does the Ahmadiyya Muslim Community actively operate in the Czech Republic?

Our headquarters are based in Prague and this is where most of our programs are held. At the same time, we also have members spread throughout the country who will meet for different programs in their cities as well. Otherwise, we make use of virtual meetings for our events.

2. How does the Community communicate with local communities and collaborate with them?

We seek to collaborate with embassies of different countries, people in academia, faith leaders, NGOs, mayors and municipalities and others, to create bridges and collaborate in shared goals, in an effort to work together towards peace.

3. Does the Community have any projects or initiatives focused on intercultural and interreligious dialogue in the Czech Republic?

We actively seek to meet and collaborate with faith leaders across the country to further inter-religious dialogue. We value the exchange of ideas between different faith groups. We also hope to bring together people of various cultural backgrounds to discuss such ideas. As mentioned before the Community is now a Co-Founder of an Interreligious Forum.

Identity of Members of the Ahmadiyya Muslim Community in the Czech Republic:

1. What emotional significance does being a member of the Ahmadiyya Muslim Community in the Czech Republic hold for you?

I deeply value the communal aspect of religion. It is one thing to practice your spirituality on your own, but true faith is built around communities. It is difficult to succeed in anything in life by oneself. Having brothers and sisters who share the same values is an essential source of peace of mind. The community thus creates a sense of home for many of its members. Some of them have moved here from places very far away across the world, thus being involved with the various healthy activities of the community is a very valuable thing for their emotional and mental health.

2. What is your personal relationship with the faith and religious values of the Community?

I believe that seeking God is the deepest source of peace for a human being. This is an all-encompassing endeavor in one's life, where our moral conduct in every aspect of our life is aimed at seeking God's nearness and helping others around us. These are the two essential parts of religion, explained by Islam. To love God, and to love all His creation. Every effort of the Community is based upon furthering these values. Every event we do, every discussion we hold, is a step in the direction of becoming a better human being.

3. What are the main aspects of your identity associated with membership in the Community (e.g., religious practice, community involvement)?

There is a famous hadith (saying) of the Holy Prophet Muhammad (peace be upon him) where he stated that when two believers meet, they sharpen one another's values like two swords sharpen one another. When I meet fellow members of my Community, it is always an opportunity to be reminded of the importance of morals such as practicing compassion, modesty, discipline, and other values. I leave such meetings feeling more in tune with myself and with my faith.

When we meet, we speak about how we experience God in our personal lives. In the Ahmadiyya Muslim Community, there is immense emphasis on establishing a personal connection with God. One has to become certain that God exists through seeking His help in their personal life, rather than simply having intellectual faith that God might exist. This is the most precious thing our faith offers. Many members of our Community can share incidents from their lives where they became God is a real being who cares for them deeply.

I would explain that the idea behind building a Community, serving it, and presenting it to the world, is essentially that we are institutionalizing spirituality. We are establishing spirituality as an institution so that others can easily discover its teachings and be helped in developing their personal connection with God.

Thus, my relationship with the Community is firstly finding inspiration and help in building my own connection with God, through prayer, discussing literature, humanitarian work, and personal development. And secondly, I hope to serve the Community so that this spirituality can be shared with others, and help them too, by creating a strong Community. The hope is that this organized Community can be a powerful source of creating goodness and peace in the lives of people of this country. Thus, working towards this is something I find deeply meaningful.

4. How does your identity influence your everyday life in the Czech Republic?

I bear in mind that my identity as an Ahmadi Muslim means I have to uphold the best values I possibly can, and it is my duty to inspire others around me and build a better society.

5. What are your experiences with intercultural and interreligious dialogue within the Community and in Czech society in general?

I find that people are actually quite interested in learning about faith, when presented to them the right way. When they see that it is an integral part of your life, and is the reason behind your good values, they become curious and respectful towards your faith. People find it fascinating that we have a concept of a Living God in Islam, where we truly believe that He can speak to humans and show us His signs, for the purpose of helping us become better human beings. Thus, when you truly share your life's story with other people, they are eager to hear you.

6. What are the most common reactions from Czech citizens that you encounter, and are they generally positive or negative?

The first reaction when people find out you are Muslim is generally a mix of curiosity and caution. They naturally want to know more about you, but have learned hesitation from the constant negative portrayals of Islam mainly through media. In the end, however, whenever a person takes the time to truly get to know you, they always show appreciation of you as a person and of the place your values are coming from, which is Islam.